

Л.О. Гончаренко, канд. філос. наук, доц. (*ХНМУ, Харків*)

УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ: ФІЛОСОФСЬКІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Головними на порядку денному сучасної освіти стали проблеми й ризики, що виникли під час введення карантину і переведення вишів на дистанційну форму навчання. Такий стан справ актуалізує пошук перспективних напрямків діяльності щодо встановлення оптимальних для викладачів та студентів психолого-педагогічних умов навчального процесу.

Пандемія коронавірусу змусила всю систему освіти перейти на дистанційний або змішаний режим. При цьому виявилася плутанина в поняттях «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання під час карантину». Коли заклади вищої освіти змушені були перейти на дистанційну форму навчання, більшість з них виявилися не готовими до швидкого реагування. Дистанційне навчання суттєво відрізняється від класичного формату навчання: зберігаються види проведення занять, однак суттєво міняються їхні форми й методи. Такі причини викликали необхідність термінового пошуку нових, прийнятних у дистанційному режимі форм і методів проведення занять.

Нові цифрові формати не викликали ентузіазму ні у викладачів, ні у студентів. Однак в умовах необхідності продовжувати навчальний процес дистанційні технології виявилися єдино можливими. Об'єктивно навчання лише у форматі онлайн суперечить класичній формі навчання, а тому довго тривати не може. Дистанційно добитися проведення повноцінних практичних занять неможливо. Крім того, є ціла низка практичних занять, які виключають дистанційну форму їх проведення.

Нова реальність породила цілу низку складностей у самоорганізації студентів, тому що їм не вистачає відчуття групи, опори, того середовища колективу, де між студентами ведуться розмови, зав'язуються дружні стосунки, вибудовуються соціальні зв'язки й формуються мікрогрупи. Вочевидь, пандемія й змушене дистанційне навчання загрожують втратою цих важливих складових університетської єдності й духу. Знижуються навички командної роботи, стираються межі між навчальним і вільним часом (піжамне навчання). За університетською атмосферою спілкування нудьгують

усі студенти, важко сприймають відсутність харизми викладача, їм не вистачає особистого спілкування, коли включається емоційна складова, розвивається емоційний інтелект, передається енергетика з використанням невербальних засобів впливу на студентів. Найбільше невдоволення нові реалії викликали в студентів-першокурсників, яким довелося звикати до нових умов навчання й побуту. У деяких студентів не вистачає власної сили волі для самостійного навчання, бракує контакту зі своїми одногрупниками та викладачами.

У студентів виникла ціла низка технічних та навчально-технологічних труднощів. Студенти на час карантину роз'їхалися по всій Україні, у деяких з них виникли певні складності через неякісне покриття мережі Інтернет. Позначаються недостатні можливості навчальних платформ. Деяким студентам необхідні ноутбуки, комп'ютери та інші пристрої для проведення занять дистанційно, особливо в тих сім'ях, де студентів і школярів виявилось декілька, а вчитися потрібно всім в один й той же час.

Дистанційне навчання згубно позначається на здоров'ї студентів та викладачів. Змушений перехід виявився потужним стресом не тільки для студентів, але й для їхніх батьків. Тривале перебування за монітором впливає на зір студентів і викладачів. Рекомендована робота за монітором (дві години) при дистанційному навчанні збільшується в рази. Знижується рухова активність. І студенти, і викладачі постійно перебувають у замкнутому просторі, у межах однієї кімнати, де вдень займаються, а вночі сплять. Умови не змінюються. За таких умов відбувається ослаблення уваги, знижується відповідальність за необхідність виконання важливих завдань навчального процесу. Моральний і психологічний стан студентів та викладачів погіршується. Навчальний процес – це поєднання, з одного боку, студентів рівного віку, а з іншого, – це викладачі різного віку. У кожного з них своя психологічна сприйнятливість зміненої ситуації. Для викладачів дистанційне й змішане навчання – це додаткове навантаження: фізичне (гіподинамія, навантаження на зір, психологічна пригніченість); навчально-методичне (розробка нових додаткових матеріалів); моральне (відсутність задоволеності педагогічною працею).

Досвід навчального процесу показав, що дистанційне навчання за своїми можливостями об'єктивно поступається класичному. Тому потрібно реалістично прийняти ситуацію, що склалася й забезпечити стабільний психологічний стан у розумінні того, що краще поступитися якістю навчання, ніж піддавати загрозам здоров'я всіх учасників навчального процесу.